

Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca

POTS – DRŽAVNI IZPIT NA VIŠJIH SREDNJIH ŠOLAH

NALOGA IZ SLOVENŠČINE
(Za vse smeri, redne in eksperimentalne)

Izberi enega izmed štirih tipov nalog!

TIP A - ANALIZA BESEDILA

BORIS PAHOR

Odlomek iz romana PARNIK TROBI NJI

» (...)

Zdaj je bil Miro pri krmilu. A brezvetrje, kakor da se je še zgostilo, da je bila tunera videti negibna in nesmiselna; samo žene in dekleta pod krovom so zamenjavale urejeno, strnjeno pesem z odmorom, polnim čebljanja in vzklikov.

»Bojim se, da nam bo ta mir prinesel ploho,« je rekel Miro. Zrl je v daljavo proti tržaški strani. Nobenega pravega oblaka ni bilo na spregled, reklo bi se, da je na tisto stran meglil ozračje rahel mrč. Nenadoma je sapa poprijela in Karlo in Danilo sta potegnila vesli iz vode, potem sta nategnila jadru vrvi. Ema je opazovala Mira. Leva roka mu je počivala na ročaju krmila, z ustnice mu je visel ogorek. Lahko bi bil Danilov brat, samo da je bilo njegovo lice širše, tudi je bil sam sebe gotov na drugačen način. Danilo je po navadi, kakor da mu trezni razum uravnava poteze, medtem ko je Mirova gotovost bolj odsev telesne moči, nekako pod kožo mu polje.

»Plesali bomo,« je rekel.

»Nebo je vse tako lepo jasno,« je rekla.

Nasmehnil se je kakor samozavestni moški, ko ne marajo poudarjati svojih prednosti. Tunera pa je, lepo zarezana v vodne plasti, hitela z vitkimi boki. Mislila je na občutke tega dne, kako so se menjavali in se kljub temu zbirali v žlahtno vsebino; žene pa pojejo in njihov glas prihaja izpod krova, kakor da morje hkrati spočenja in nosi slovenske besede in jih s svojo široko oblastjo rešuje smrti.

»Vas je strah?« je vprašal Miro.

Odkimala je.

»Samo malo?«

»Ne. Niti za pičico.«

Miro se je spet obrnil. Pomislila je, da je verjetno eden tistih moških, ki so zmeraj prepričani o nepopravljivi ranljivosti ženskega bitja; a njemu je pripravljena odpustiti, ker se mu moč ne spreminja v bahavost.

»Bo,« je rekel. »Kakor sem rekel, bo.«

Veter, ki je tedaj zavel, je prišel, kakor da se je utrgal za vogalom, padel od nekod kakor galeb, ki se spusti na ribo.

»Skrajšaj jadro,« je ukazal Miro.

In Karlo ga je hitro spustil, da ga je samo četrto ostalo ob jamboru, drugi del pa se je ulegel na krov; in veter se je lovil v to trikotno platneno vrečo in tunera je zdirjala kakor konj, ko se mu ostroge zarežejo v boke. Miro je vlekel novo cigareto in veter mu je sproti rezal dim ob ustnicah.

Takrat je opazila, da je nebo postalo sivkasto, obenem so zaštropotali debeli kanci po krovu in platnu.

»Pod krov mi izginita,« je rekel Miro.

»V zavetje pojdi,« ji je rekel Danilo.

»Oba,« je rekel Miro.

A Danilo je obstal ob njem, ona pa je ubogala. Stopila je v odprtino in stala ob jamboru, čez glavo si je potegnila platno, ki je viselo preko roba. Zdaj jo je skoraj strah, a zaveda se, da se boji zaprtega prostora; ne bo šla pod krov, gledati hoče ven. Žene pa pojejo. Pod premcem so zbrane v trikotnem mraku in si dajo duška v pesmi; tukaj sredi morja lahko pojejo. Prej, ko je jadrnica plosknila, je videla, da so se vse zanihale v eno smer, ne da bi nehale peti, samo ena je vzkliknila: »Kaj uganjaš, Miro!« Potem je povzela za drugimi.

Zdaj zbor ubrano poje za njenim hrptom, onkraj debele jadrovine.

Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca

In ko tako opazuje izpod platnene kapuce Mira in jo obenem zaslanja mnogobarvna in hkrati enotna stena glasov, jo prevzema val moči kakor val neznane toplote, ki se poraja zunaj nje in hkrati v nji sami. In ji je, kakor da je ena od mirnih pojočih žen, kakor da je z njimi v trdnih hišicah sredi divje gmajne in da je z njimi in z gmajno večna, kljub vsem poskusom neumrljiva.

(...)«

Pahorjev roman Parnik trobi nji je prvič izšel leta 1964. Prikazuje življenje mladih Slovencev v Trstu med obema vojnoma. Glavni osebi sta Ema in Danilo, ki sta v tem odlomku prikazana kot izletnika na jadrnici, s katero se skupina kriških žena in deklet vrača z romanja na Barbano.

Razumevanje besedila:

1. Obnovi vsebino odlomka v največ 20 vrsticah.
2. Kaj pomenijo izrazi: rahel mrč, sapa je poprijela, plesali bomo, pod kožo mu polje, ostroge se zarežejo, pod premcem.

Analiza besedila:

Čprav je odlomek kratek, vsebuje mnoge značilnosti Pahorjevega pripovednega jezika in sloga.

1. Naštej izraze, ki dajejo besedilu krajevno barvo.
2. Pisatelj je znan po svoji lirski metaforiki. V tekstu poišči vsaj pet takih metafor, še posebej tiste, ki se navezujejo na veter in morje.
3. Razveži aluzijo »tukaj sredi morja lahko pojejo«.
4. Dodaj še svoja opažanja o Pahorjevem jeziku in slogu.
5. Ema opazuje in primerja dva fanta, Mira in Danila. Opiši njune lastnosti.

Poglobitev:

Glavni motivi Pahorjeve proze.

TIP B – IZDELAVA KRATKEGA ESEJA ALI ČASOPISNEGA ČLANKA

(Izberi eno od štirih predlaganih tem)

NAVODILA

Razvij izbrano temo v obliki *kratkega eseja* ali *časopisnega članka*. Interpretiraj in primerjaj predlagane dokumente in podatke.

Če se odločiš za obliko *kratkega eseja*, utemelji svoja izvajanja. Pri tem upoštevaj tudi svoje znanje in študijske izkušnje.

Svojemu eseju določi primeren naslov. Če se ti zdi primerno, razdeli obravnavo na paragrafe, ki imajo lahko vsak svoj naslov.

Če se odločiš za obliko *časopisnega članka*, mu določi primeren naslov in navedi, v kateri vrsti časopisa naj bi bil objavljen.

V obeh primerih naj dolžina besedila ne preseže petih stolpcev na pol upognjenega lista.

Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca

1. LITERARNO – UMETNOSTNO PODROČJE

TEMA: Hrepenenje, ljubezen, strast: neizčrpen vir navdiha pesnikom, umetnikom, mislecem

GRADIVO

Tone Kralj, *Faust* - triptih (litografija), 1931

»Igrala sta Beethovna, *Kreutzerjevo sonato*. Ali poznate prvi *presto*? Poznate?!« je vzkliknil. »Uh! Grozna stvar, ta sonata. Zlasti ta del. In sploh je glasba nekaj strašnega. Zakaj, pravzaprav? Tega ne razumem. Kaj je glasba? Pravijo, da glasba plemeniti dušo – bedarija, laž! Glasba vpliva, strahotno vpliva, govorim o sebi, toda duše ne dviga. Je ne dviga in ne ponižuje, pač pa razburja (...) Zdaj pa pomislite, v kakšne roke to strahotno sredstvo pride! Vzemimo na primer to *Kreutzerjevo sonato*, prvi *presto*. Ali je mogoče igrati ta *presto* v salonu, sredi dekoltiranih dam? «

(L. N. Tolstoj, *Kreutzerjeva sonata*, Ljubljana 2009, str. 93-94)

»Noč trudna
molči
nezamudna
beži
čez mestni trg luna sanjava.
Vse v mraku
mirnò
na vodnjaku
samò
tih vetrc z vodoj poigrava.

Pa blizi
ni cest
ah, v Elizij
do zvezd
ne morete kaplje šumeče.
In smele
željé
do Angéle
mojé
hitite zaman hrepeneče ...

Vodice
šumé
in rosice
pršé
brez konca v broneno kotanjo;
brezdanj je
ta vir,
šepetanje,
nemir
brezkončna, kot misli so nanjo.

Noč trudna
molči,
nezamudna
beži
čez mestni trg luna sanjava,
ki ruši
pokoj
moji duši
nocoj,
brezskrbno pa deklica spava. «

(D. Kette, *Na trgu*, Pesmi, Ljubljana 1965, str. 20-21)

Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca

»O noči, noči v pomladi!
Slé so sikale ko gadi,
nisem bila mrzla skala.

Mnoge sem noči bedela,
kri je v mojih žilah vreła,
ali nisem se ti vdala.

Vendar sem ti bila draga.
Ah, saj samo hrepenenje
srca vredno je življenje.
Slast kopni ko rosna sraga. «

(A. Gradnik, Iz cikla *De profundis*, ZD II, Ljubljana 1986, str. 93)

»Po teh razburljivih dogodkih mi je obležalo na duši nekaj trpkega, težkega, še najbolj podobnega zaskrbljenosti, če ne kar razočaranju (...) Ali je to po vsem tem res vse, kar je skrivnostnega in lepega med moškim in žensko? Prav vsa ljubezen? Ta gola telesa, teh nekaj živalskih gest, to težko sopenje in ta kratki užitek, ki ti prestreli hrbtenico od zadnjice do temena? Ali se mi je res pri Mileni razodela še zadnja življenjska skrivnost? Ali se mi je res izpolnilo tam še zadnje pričakovanje, in to kot sladka žalost?«

(M. Rožanc, *Ljubezen*, Ljubljana 2004, str. 102-103.)

»Kaj se dogaja, kadar pobožamo nebogljenega otroka ali pa trpečega človeka? Vidimo, da se božanje zelo razlikuje od dotika, ki predstavlja poželenje. Poželenje namreč, tudi če je intelektualno, vedno izvaja nad drugim nasilje, odpiše njegovo svobodo, ga ne zna poslušati, ampak ga popredmeti in napravi iz njega objekt svojega ugodja. Ta užitek poželenja je lahko strasten, čustven ali intelektualen. Božanje pa, nasprotno, vedno ohranja odprto dlan. In ko se ta razprta roka dotakne drugega, se ne zapre, ampak gladi svojega bližnjega naprej in želi dotakniti se tistega, česar ni mogoče doseči (...) Odprta roka torej kaže na najglobljo pomenskost drugega človeka, ki pomeni njegovo visokost, njegovo onkrajnost. Drugi nas bo vedno presegal.«

(E. Kovač, *Oddaljena bližina*, Ljubljana 2000, str. 118.)

2. SOCIALNO – EKONOMSKO PODROČJE

TEMA: Iskanje sreče

GRADIVO

»Vsi državljani imajo isto družbeno dostojanstvo in so enakopravni pred zakonom ne glede na spol, pleme, jezik, vero, politično mišljenje ter osebne in socialne razmere.

Naloga republike je, da odstranjuje ovire gospodarskega in socialnega značaja, ki dejansko omejujejo svobodo in enakost državljanov ter preprečujejo polni razvoj človekove osebnosti in dejansko udeležbo vseh delavcev pri politični, gospodarski in socialni ureditvi države. «

3. člen Italijanske ustave

«Mi mislimo, da so same po sebi razvidne naslednje resnice: da so vsi ljudje ustvarjeni enaki; da jih Stvarnik obdaruje z nekaterimi neodtujljivimi pravicami; da so med temi pravicami življenje, svoboda in težnja po sreči.«

Deklaracija neodvisnosti trinajstih ameriških držav 4. julia 1776

»Naše življenje je umetniška stvaritev, pa naj to vemo ali ne, pa naj nam je to všeč ali ne. Če ga hočemo živeti tako, kot to zahteva umetnost življenja, moramo sprejeti – tako kot vsak umetnik, kakršna je že njegova umetnost – zahtevne izzive (vsaj v trenutku, ko jih sprejmemo, morajo biti zahtevni), s katerimi se moramo neposredno soočiti; moramo izbrati cilje, ki so (vsaj v trenutku, ko jih izbiramo) izven našega dometa; postaviti si moramo norme

Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca

odličnosti, ki na vznemirljiv način segajo daleč onstran tega, kar smo znali narediti ali bi bili znali narediti. *Poskusiti moramo nemogoče*. In ne da bi se zanašali na zanesljive, in še toliko manj na gotove napovedi, smemo samo upati, da bomo prej ali slej po dolgem in bolečem trudu izenačili tiste norme, dosegli tiste cilje in tako dokazali, da smo izzivom kos.

Negotovost je naravno okolje človeškega življenja, čeprav je upanje, da bi se ji izmaknili, gonilna sila človekovih dejavnosti. Ubežati negotovosti je osnovna sestavina ali vsaj tiha predpostavka sleherne podobe sreče. Zato se zdi, da ostaja "avtentična, primerna in popolna" sreča vedno do neke mere oddaljena od nas. Je kakor obzorje, ki se - podobno kot sleherno obzorje – odmika, čim se mu skušamo približati.«

Zygmunt BAUMAN, *L'arte della vita*, Bari 2009 (izvirna izdaja 2008)

»Kljub številnim nihanjem je bilo povprečno zadovoljstvo Evropejcev leta 1992 praktično enako onemu izpred 20 let, pa čeprav se je v istem obdobju občutno zvišal povprečni osebni dohodek. Podobne rezultate beležijo tudi v Združenih državah Amerike. Ti podatki vzbujajo seveda številne dvome o njihovi kakovosti. Ne da bi se spuščali v podrobnosti, pa vendar smemo trditi, da njihovo zanesljivost potrjujejo številne raziskave z različnih strokovnih področij, kakršni sta psihologija in nevrologija. Navedimo le kritiko, ki se nam zdi najbolj običajna in jo lahko izrazimo takole: človek je v resnici zadovoljen glede na to, kar sme realno pričakovati, zato smo danes res bolj zadovoljni kot pred 20 leti, vendar se tega ne zavedamo, ker so se naša pričakovanja spremenila, izboljšala, in si želimo vedno več. Na to kritiko so bili dani različni odgovori. Če bi bilo res tako, bi morali vsaj tisti, ki so rojeni več ali manj v istih letih, s časom postajati subjektivno čedalje srečnejši. Podatki pa kažejo, da tudi če vzorec porazdelimo po starosti, se stopnja izmerjene sreče s časom ne večja. Poleg tega pa opažamo, da tudi manj subjektivni pokazatelji dobrega počutja, kakršen je odstotek ljudi, podvrženih depresiji, ali število samomorov, v glavnem sledijo težnjam, ki smo jih zabeležili pri subjektivnih odgovorih o sreči in zadovoljstvu. Kaj nas torej dela srečne?«

M. MAGGIONI in M. PELLIZZARI, *Alti e bassi dell'economia della felicità*, «La Stampa», 12. maja 2003

»Vsa prevara individualizma je v misli, da je za dosego sreče dovolj pomnožiti koristi. Medtem pa dobro vemo, da je maksimalno iztrženje koristi mogoče tudi v osamljenosti. Za srečo morava biti najmanj dva. Redukcija kategorije sreče na kategorijo koristi je v osnovi prepričanja, po katerem je skopuh konec koncev racionalno bitje. Pa vendar cela vrsta socialnih interakcij pridobi na pomenu zgolj zato, ker niso podvržene instrumentalni logiki. Smisel prijazne ali velikodušne geste do prijatelja, sina, kolega je ravno v tem, da je zastonjska. Čim bi se izkazalo, da izhaja iz utilitaristične ali manipulativne logike, bi njen smisel postal povsem drugačen in bi se tudi odziv naslovnikov spremenil. Tako imenovani *Chicago man* – kakor je Daniel McFadden nedavno poimenoval najmodernejšo verzijo *homo oeconomicus* – je osamljenec, samotar, in torej nesrečnež. Toliko bolj ga skrbijo drugi, v kolikor ta njegova skrb ni nič drugega kot bolezenska preobčutljivost za lastne želje [...] Zdaj končno razumemo, zakaj skopuh ne more biti srečen: ker je skop najprej s samim seboj; ker samemu sebi odreka vrednost tistih vezi, ki bi mu jih zagotovilo uresničevanje načela vzajemnosti. «

Stefano ZAMAGNI, *Avarizia. La passione dell'avere*, Bologna 2009

3. ZGODOVINSKO – POLITIČNO PODROČJE

TEMA: Izseljavanje in priseljavanje včeraj in danes

GRADIVO

»Devetnajsto in dvajseto stoletje sta se zapisali v zgodovino kot obdobje velikih selitvenih procesov. Selitve so namreč v tem času dosegle take razsežnosti, da se nam v primerjavi prejšnji svet zdi skorajda statičen (...) Premiki so se usmerjali s podeželja proti mestom in drugim središčem, kjer se je s kapitalizmom in industrializacijo osredotočal gospodarski razvoj, pa tudi "z zemlje na zemljo". To je veljalo še posebej pri čezoceanskem izseljevanju, ki je s svojo množičnostjo in zaradi mitskih predstav o Novem svetu postalo pojem modernih selitev. «

(A. Kalc, *Poti in usode*, Koper-Trst 2002, str. 13)

Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca

»Do sredine devetdesetih let se je s slovenskega ozemlja v hitreje se razvijajoče avstrijske dežele ter v Nemčijo, Francijo, Severno in Južno Ameriko izselilo okoli 150 tisoč ljudi, predvsem mladih moških (ženske so v večjem številu – kot dojilje – odhajale v Egipt). V letih 1893-1913 se jih je z ozemlja današnje Slovenije izselilo še okoli 100 tisoč. V času do izbruha prve svetovne vojne je tako odšlo na tuje več kot 20 odstotkov slovenskega prebivalstva. «

(P. Vodopivec, *Od Pohlinove slovnice do samostojne države*, Ljubljana 2007, str. 97)

»In tako je odpotovala Marija Mozetič za dojiljo v Egipt 18. oktobra leta 1926 z Lloydovo ladjo iz Trsta. «Doma sem pustila šestmesečnega dojenčka, ki ga je sestra privadila na cucelj (...) Pred ladjo so me čakale sestrična in častne sestre: tako sem prebila noč v azilu. Že naslednjega dne sem šla k družini Giuseppeja Malettija iz Švice in pri njih ostala dvajset mesecev. Bila sem dojilja tri mesece stari punčki Tereziji, ki je mama ni mogla dojeti. Preden sem pričela dojeti Zizito, kot so jo ljubkovalno imenovali, so zdravniško pregledali moje mleko, če je dobro, če sem zdrava. Mleko so mi za preiskave tri dni stiskali iz dojk s posebno majhno črpalko. Moja dolžnost je bila hraniti otroka in zanj skrbeti. «

(D. Makuc, *Aleksandrinke*, Gorica 1993, str. 119)

»V petdesetih letih so na avstralski kontinent prihajali predvsem Primorci in Prekmurci (...) Avstralija je sprejemala tudi slovenske begunce iz Trsta (v avstralski statistiki so označeni kot Italijani), kar se je nadaljevalo še po letu 1954, ko je bilo koprsko Primorje priključeno k Jugoslaviji. O njihovih prihodih so pisali v Misliah (3/1954): «Iz Trsta je prišlo nekaj slovenskih deklet in veliko fantov. Odšli so v Sydney, Melbourne in Ballarat.» Prišli so predvsem samski moški in poročeni pari v starosti med 18. in 25. letom z nižjo ali srednjo strokovno izobrazbo. «

(B. Čebulj Sajko, *Naselitev Slovencev v Avstraliji*, v: *Slovensko izseljenstvo*, Ljubljana 2001, str. 262)

»1. januarja 2008 je v državah članicah EU-ja živelo 30,8 milijona priseljencev, kar znaša 6,2 odstotka celotne populacije državljanov vseh 27 držav članic EU-ja, med katerimi je tudi Slovenija. Rezultati Eurostata so pokazali, da je bilo od tega 11,3 milijona tujcev državljanov EU-ja (...), preostalih 19,5 pa je bilo državljanov drugih držav, torej nečlanic EU-ja. Če se poglobimo v številke Eurostata, ugotovimo, da je bilo šest milijonov priseljencev Evropejcev, katerih države niso članice EU-ja. 4,7 milijona prebivalcev je bilo Afričanov, 3,7 milijona Azijcev, 3,2 milijona prebivalcev je bilo iz ameriške celine. Največ priseljencev v državah članicah EU-ja je bilo v Nemčiji (7,3 milijona), sledile so Španija (5,3 milijona), Velika Britanija (4,0 milijona), Francija (3,7 milijona) in Italija (3,4 milijona) (...)

(Katja Štok, <http://www.sclavinia.org>)

»Ime mi je Aly, izselil sem se iz Burkinse Faso iz političnih razlogov. V Bafari sem učil matematiko. Prišel sem z letalom. Delal sem se, da sem turist, elegantno oblečen, s kreditno kartico v listnici in povratno letalsko karto. Čim sem stopil z letališča, sem postal nezakoniti priseljenc. Dva dni kasneje sem že pobiral paradižnike v Villi Literno, za 10 zabojev sem zaslužil 30 evrov dnevno. Pričakujem potrditev statusa pribežnika, medtem pa delam za nekoga, ki ga moram nazivati «gospodar». Ime Burkina Faso pomeni «dežela pokončnih ljudi». Upam, da se bosta taka ohranila moj duh in moje telo, ko se bom lahko vrnil domov. «

(Rokovnik *Agendo Clandestino* 2010, Gescoedizioni)

Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca

4. TEHNIČNO – ZNANSTVENO PODROČJE

TEMA: Ali smo sami?

GRADIVO

«Ob koncu 20. stoletja smo bili na tem, da bi se raziskovanje izvora življenja na zemlji povsem vključilo med cilje eksobiologije [preučevanja pojava in razvoja življenja zunaj našega planeta]. To pot je namreč ubrala majhna, a navdušena skupina biologov, ki je stremela za raziskovanjem univerzalnosti in je bila prepričana, da bi univerzalna biologija tej panogi pridobila enako dostojanstvo, kakršnega ima fizika. A na tej poti bi se ta skupina morala spopasti z biologi – evolucionisti, ki so do oblike, če ne celo do samega obstoja nezemeljskih bitij, zelo pesimistično razpoloženi. Ti biologi so zato brzdali želje onih, ki so skušali s tako velikim trudom osvojena načela zemeljske biologije razširti na vse vesolje ali jih vključiti v splošnejšo biologijo.»

Steven J. Dick, *Vita nel cosmo. Esistono gli extraterrestri?*, Milano 2002 (1^a izdaja 1998)

«Neznani leteči predmeti (NLP): nepovabljeni obiskovalci? Na pritisk javnega mnenja so bile zlasti s strani ameriškega letalstva v zadnjih letih izvedene številne preiskave o NLP, da bi odkrili naravo tega pojava. [...] Med domnevnimi videvanji NLP je odstotek tistih, za katere ni bilo mogoče najti ustrezne razlage, zelo nizek, in sicer okoli 1,5 – 2 %. Ta majhen odstotek utegne biti v veliki meri posledica sugestij ali vizij, ki prav gotovo obstajajo. [...] Mnogo je hipotez, ki utegnejo pojasniti naravo NLP. Domnevamo lahko, da mnoga videvanja izvirajo iz še malo poznanih geofizičnih pojavov. Mogoče gre za tajne eksperimentalne zrakoplove. A niti nezemeljskega izvora omenjenih pojavov ne moremo povsem izključiti. V resnici ne moremo vsega razložiti z racionalnostjo in vedenjem. [...] Kot kaže, racionalnost in znanstvena metoda pri preučevanju NLP nista učinkoviti. Zanje je sleherna razlaga ali nezadovoljiva ali preveč tvegana.»

P. Battaglia–W. Ferreri, *C'è vita nell'Universo? La scienza e la ricerca di altre civiltà*, Torino 2008

«Če bi bilo mogoče stvar izkustveno preveriti, bi bil jaz pripravljen staviti vse svoje imetje, da je vsaj eden od planetov, ki jih vidimo, naseljen. Zato vprašanje, ali so tudi drugi svetovi naseljeni, zame preprosto ni predmet domneve, ampak je stvar trdne vere (veliko življenjskih ugodnosti bi bil pripravljen zastaviti, da je to prepričanje utemeljeno). »

Immanuel Kant, *Kritika čistega uma*, Riga 1787 (1^a izd. 1781)

«Zakaj nas torej nezemeljska bitja ne obiskujejo? Mogoče je sicer, da tam med zvezdami biva razvita vrsta, ki ve, da obstajamo, a nas pusti, da se kuhamo v naši primitivni juhi. Ni pa verjetno, da ima tolikšen obzir do nižje oblike bivanja: ali se mi sekiramo, koliko mrčesa ali deževnikov pohodimo? Bolj verodostojna je razlaga, po kateri je verjetnost, da se življenje razvije na drugih planetih ali da v teku razvoja pridobi razum, izredno nizka. Ker same sebe, pa čeprav morda brez osnove, opredeljujemo kot inteligentne, težimo za tem, da inteligenco pojmuje kot neizogibno posledico evolucije. V resnici je to pojmovanje sporno. Bakterije si pomagajo brez nje in nas bodo preživele, če nas bo tako imenovana inteligenca zapeljala v jedrsko vojno in s tem v samouničenje. [...] Prihodnost ne bo imela tolažilne podobe, kakršno je ustvaril STAR TRECK, se pravi podobe veselja, ki ga naseljujejo številne humanoidne vrste, vesolja z razvito, a v osnovi statično znanostjo in tehnologijo. Mislim, da bomo v resnici ostali sami in da bomo v zelo kratkem času zelo povečali biološko in elektronsko kompleksnost.»

Stephen Hawking, *L'universo in un guscio di notte*, Milano 2010 (1^a izd. 2001)

Ministero dell'Istruzione dell'Università e della Ricerca

«Zavest še zdaleč ni nepomembna naključnost, ampak je ena temeljnih lastnosti vesolja, naravni proizvod delovanja zakonov narave, s katerimi je povezana na globok in še vedno skrivnosten način. Želim poudariti naslednje: ne trdim, da je *Homo sapiens* kot vrsta zapisan v zakonih narave; svet ni nastal za nas, nismo v središču stvarstva niti nismo najbolj pomembna stvar. Toda to niti ne pomeni, da smo *brez slehernega pomena*. Ena izmed najbolj žalostnih potez zadnjih treh stoletij znanosti je način, kako so skušali človeška bitja emarginirati, jih narediti nepomembna, in jih torej odtujiti vesolju, v katerem živijo. [...] Če je to gledanje pravilno, če je zavest eden od tistih temeljnih pojavov, ki so del ustroja zakonov vesolja, smemo domnevati, da je vzklila tudi drugje. Iskanje nezemeljskih bitij lahko razumemo kot način, kako preizkušati hipotezo, da živimo v vesolju, ki ne samo da se razvija, kakor to dokazuje rojstvo življenja in zavesti iz prvobitnega kaosa, ampak tudi v vesolju, v katerem ima temeljno vlogo razum. Po mojem mnenju bi bila najpomembnejša posledica odkritja nezemeljskih oblik življenja ta, da bi se človeškim bitjem vrnilo nekaj tistega dostojanstva, katerega nas je znanost oropala.»

Paul C.W. Davies, *Siamo soli? Implicazioni filosofiche della scoperta della vita extraterrestre*, Rim-Bari 1998 (1^a izd. 1994)

TIP C – ZGODOVINSKA NALOGA

Kandidat naj prikaže najpomembnejše mejnike v slovenski zgodovini 20. stoletja in naj jih postavi v okvir evropskega in svetovnega dogajanja.

TIP D – SPLOŠNA NALOGA

Aristotel, grški filozof iz IV. stol. pr. Kr. je pravil, da so koristi, ki jih prinaša ukvarjanje z glasbo, mnogovrstne. Najprej nam je lahko glasba koristna pri vzgoji, potem nas očiščuje in - končno – nam je za rekreacijo, oddih in počitek po naporu. Kandidat naj se zaustavi pri funkciji, namenu in uporabnosti glasbe v sodobni družbi. Če se mu zdi primerno, lahko izhaja tudi iz osebne izkušnje pri izvajanju in/ali poslušanju glasbe.

Za nalogo ima kandidat največ šest ur časa.

Dovoljena je uporaba slovarja in pravopisa.

Nihče ne sme zapustiti poslopja pred potekom treh ur od narekovanja naloge.